

Posudek školitele na doktorskou disertační práci RNDr. Jana Šklíby: *Ecology of the silvery mole-rat (*Heliophobius argenteocinereus*) in its natural habitat*

Předložená disertační práce obsahuje čtyři studie ve formě rukopisů dotažených do té míry, že již byly zaslány do odborných časopisů. Jeden z nich je přijatý, druhý skoro, třetí bude brzy resubmitován a čtvrtý - podle mne ten nejzajímavější - není přijatý zejména díky naší fixní ideji, že s ním musíme hodně vysoko. Počet rukopisů není vyšší jen díky poměrně pozdní fázi doktorské kariéry, kdy se kolega Šklíba k rýpoši problematice dostal - tedy v čase, kdy už by měl doktorand dávno končit. Skoro pětiletku poté, co zahájil doktorské studium na BF (během této doby ovšem pracoval dva roky jako zoolog v muzeu ve Znojmě), byl jako zkušený „telemetrik“ naverbován na půlroční terén do Malawi. Na sepsání vlastních tezí mu zbyl ten nešťastný čtvrtý ročník, kdy je student ušetřen většiny požitků s doktorandským stavem spojených. Za poslední rok se tedy povedlo sepsat tyto čtyři rukopisy, nicméně minimálně další dva vzniknou (vznikají). O dynamickém vývoji svědčí i fakt, že dva z rukopisů mají dosti odlišnou podobu od verzí v předloženém spisu.

Leitmotivem práce je aktivita solitérního rýpoše stříbřitého v přirozených podmínkách získaná především telemetrickým sledováním, která Jan Šklíba prováděl výhradně sám. Tato data jsou doplněna dalšími informacemi (populační biologie, architektura podzemních systémů, potravní nabídka, pedologie atd.), na jejichž získání se podílelo několik dalších spolupracovníků. Použitá metoda kombinace telemetrických dat a důkladného mapování systémů poprvé v dějinách „subteranologie“ ukázala, co tito savci pod zemí vlastně dělají. Je to skutečně paradox, neboť studií zaměřených na aktivitu podzemních savců existuje mnoho. Existuje i řada terénních prací (i telemetrických), přesto tato kombinace dosud použita nebyla. Přes počáteční nezdary spojené s hledáním vhodné lokality, neskutečně obtížným odchytům rýpošů nebo malým počtem samců s vysílačkou, jsem si jistý, že na rozdíl od řady obdobných článků týmů, které mají objekty zájmu doslova za humny, první dvě práce patří k tomu nejlepšímu, co bylo o prostorové a cirkadiánní aktivitě podzemních savců sepsáno. Stojí za zmínku, že data byla nashromážděna během relativně krátkého období pěti měsíců. Pionýrská fáze nárazových spanilých jízd za rýpošema do Afriky se tímto asi chýlí ke konci (alespoň v případě rýpoše stříbřitého) a nastal čas věnovat se dlouhodobějšímu výzkumu. S výsledky a interpretacemi se samozřejmě ztotožňuji, neboť jsem jejich spoluautorem nebo autorem.

Všechny studie přinášejí nové a původní informace v rozsahu standardních vědeckých článků. Zmínil bych ten nejkratší o tzv. antipredačním chování, jež je vedlejším produktem předcházejících studií. V něm se pokoušíme skládat mozaiku našich zjištění a publikovaných údajů (velmi anekdotických a velmi historických) o naprosto neznámé oblasti rýpoši biologie. Subteránní život je považován právě za antipredační strategii, tím ale jakékoliv další úvahy na dané téma končí. Tento článku je prvním pokusem postihnout tuto problematiku komplexněji. Byli jsme si vědomi, že někdy jsme v interpretacích poměrně odvážní, tušili jsme, že to přinese nejrůznější reakce, přesto jsme jej poměrně troufale zaslali do slušného časopisu. Recenzní posudky (od velmi pozitivních až po velmi negativní) nás přesvědčily, že jsme udělali správně.

Na Honzovi Šklíbovi musím ocenit několik věcí. Je schopen samostatně pracovat, přicházet s vlastními nápady, silný je při dizajnování metodické stránky a své nápady a

postupy si dokáže obhájit. Pro mne bylo zásadní zjištění, že spolupracovat v terénu s někým takovým, zvýší efektivitu práce mnohem více než jen dvojnásobně. Důležitou vlastností, kterou ocení každý, kdo byl v tropech, je samostatnost a schopnost se o sebe postarat. Další věcí, kterou zvládl velmi dobře, a z které jsem měl zpočátku obavu, byla schopnost rychle se zorientovat v dané problematice a literatuře. Měl-li bych zmínit nějaký drobný nedostatek, tak je to zaryté přesvědčení o tom, že se kvalitní výsledky prodávají samy, že k tomu není zapotřebí psát poutavé úvody a diskuze. Ale i to je otázka času a zkušenosti.

Předložená dizertační práce je tedy logickým výsledkem jeho znalostí, schopností a pracovitosti, tedy atributů nutných pro kariéru samostatného vědeckého pracovníka. Dlouhodobější pobyt v tropech navíc umožňuje získat jiný pohled na svět, poskytuje odstup od středoevropského „hemžení“, učí pokoru, což vše může být užitečné v dalším profesním i osobním životě. Za poměrně krátký čas, který se Jan Šklíba této problematice věnuje, se stihl etablovat do komunity odborníků zabývajících se podzemními savci a doufám, že bude mít možnost v započatém díle dále pokračovat.

Mgr. Radim Šumbera, PhD.

4.4. 2007

